

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ

26 Ekim 2023

Tarih :
Sayı : 207

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

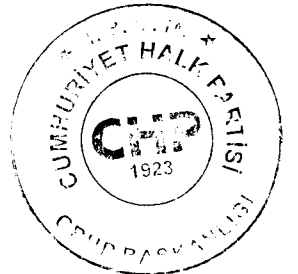
Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçeleri ilişiktir.

Gereğini, saygılarımla arz ederim. 18.10.2023

Dr. Jale Nur SÜLLÜ

Eskişehir Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Kadın Erkek Fırsat Eşitliği
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 30-10-2023	Esas No: 2/1721

27 Ekim 2023

TBMM
GENEL EVRAK

27 Ekim 2023

No:

1311759

GENEL GEREKÇE

Kamu bütçesi, hükümetin siyasi tercihleri gereği, ulusal ve yerel düzeyde vatandaşların mallara, kaynaklara ve hizmetlere erişimini belirleyen en önemli ekonomik politika araçlarından biridir. Bu bağlamda bütçeler, halk adına toplanan kamu gelirlerinin halk için önceliklerine göre harcamasını yansıtan politik bir belgedir. Kamunun politik tercihlerini gösteren en önemli yönetim aracı olarak bütçe, adil paylaşımın sağlanmasında da en etkili araç olarak kullanılır. Bütçe kaynaklarının adil olmayan dağılımı ise özellikle kırılgan kesimleri, ekonomik açıdan olumsuz etkileyerek eşitsizliklerin artmasına ve toplumsal refah düzeyinin azalmasına yol açmaktadır. Özellikle bütçe kaynaklarının adaletsiz dağılımı, emekçi, ev içi emeği görünmeyen, esnaf, işsiz ve çiftçi kadını daha derinden etkilemekte toplumda var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin derinleşmesine yol açmaktadır. Kadının sosyal, kamusal ve siyasal alanlardaki temsilde görülen eşitsizliği, bütçe ödeneklerinin kullanımı konusunda toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olmadığından bütçe uygulamalarında ve bütçenin siyasi karar alma süreçlerinde çok daha ağır sonuçlara yol açmaktadır.

Oysa ki, bütçe, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ile kadınların yaşadığı sorunların kökeninde yatan toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermenin en etkili araçlarından biri olarak hazırlanabilir. Kurucu üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi, “bütçe sürecinin tüm aşamalarına toplumsal cinsiyet perspektifinin dâhil edilmesini içeren ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için, gelirlerin ve harcamaların yeniden yapılandırıldığı cinsiyet temelli bir bütçe değerlendirmesi” olarak tanımlamaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı bütçelemenin amacı, kadınlarla erkeklerin farklı ihtiyaç ve önceliklerini göz önünde bulundurarak harcamaların önceliklendirilmesi ile gelir artırıcı politikaların toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde oluşturulmasıdır.

Standart bir model olmasa da toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, Avusturya, Belçika, Finlandiya, İzlanda, İsrail, Japonya, Kore, Meksika, Hollanda, Norveç, İspanya, Kanada ve İsveç’te uygulanmaktadır. Avusturya, İzlanda, Kore, Meksika, Hollanda ve İspanya’nın bütçe kanunları toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda özel hükümler içermektedir. Avusturya’nın diğer ülkelerden farkı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin artırılmasına ilişkin bütçe ilkesinin anayasada yer almasıdır. Yasal hükümlerin niteliği ve amacı değişmekle birlikte, yasal olarak farklı uygulamalar mevcuttur. Örneğin İzlanda’da tüm bakanlıkların bütçe tekliflerinin ve yasal tekliflerinin cinsiyet analizini içermesi gerekmektedir. İspanya’da yasal çerçeve, her bakanlığın Bütçe ve Harcama Devlet Sekreterliğine harcama programlarının cinsiyet üzerindeki etkisini analiz eden bir rapor göndermesini içermektedir. Bu raporlar, Cinsiyet Etki Raporu oluşturmak için kullanılmaktadır. İsveç, bütçe beyanına ek olarak ‘Ekonomik Eşitlik’ başlıklı, ekonomik kaynakların cinsiyetler arasındaki dağılımını gösteren bir ek yayınlanmaktadır. Bu belgede kadınların ve erkeklerin ekonomik durumları analiz edilirken eğitim ve istihdam durumu incelenmektedir. Genel olarak, kadın erkek fırsat eşitliğine yönelik harcamalar iki ana gruba ayrılmaktadır: Cinsiyete özgü programlar için yapılan harcamalar (çocuk bakımı için verilen destekler, aile yardımı) ve kadın erkek fırsat eşitliğini yaygınlaştırmaya yönelik harcamalar (cinsiyete etki değerlendirmelerine ilişkin harcamalar).

Ülkelerinin büyük bir çoğunluğu performans belirleme sürecinde cinsiyet perspektifi uygulamaktadır. Performans programları, politika ve programların amaçlanan sonuçlarına ne ölçüde ulaştığı hakkında bilgi sağladığı için, cinsiyet perspektifini performans belirleme sürecine dahil etmek, toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları oluşturmak için, yararlı bir araçtır. Avusturya, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme yaklaşımını performans esaslı

bütçeleme reformunun bir parçası haline getirmiştir. Yıllık Bütçe Beyanındaki her bir bölümde en az 5 hedef belirlenmesi ve belirlenen hedeflerin en az birinin doğrudan eşitlik ilkesine yönelik olması gerekmektedir. Her bir bakanlık toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için, hedefler ve göstergeler tasarlamakla yükümlü olup yıllık olarak cinsiyet eşitliği hedeflerini ve bu hedeflerdeki başarılarını performans raporları ile açıklamaktadır

Ülkemizde geçmişi 80'li yıllara dayanan Kadının Statüsünü Güçlendirilmesi Genel Müdürlüğü'nün Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile ilgili yürütmeye başladığı çalışmalar, Ulusal Eylem ve 10. Kalkınma planında strateji olarak yer almıştır. Uygulama sorumluluğu Maliye Bakanlığı'na verilmişse de bugüne dek somut bir gelişme görülmemiştir. 2014 yılında KEFEK tarafından kapsamlı ve cesur, bir rapor hazırlanmış; ancak, bir dilek ve temenni raporu olmaktan öteye geçememiştir.

Performansa dayalı bütçe lemede kadın erkek fırsat eşitliği olarak bazı kriterler konulsa da somut bir veri analizi ve raporlama yapılmamıştır. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrolü Kanunu'nda yapılan son değişiklikle yerel yönetimler de dahil kamu idarelerinin, bütçelerini Cumhurbaşkanlığı programına uydurması ve program esaslı bütçeleme hayata geçirilmiştir. 2022 ve 2023 bütçe gerekçelerinde kadının statüsünün güçlendirilmesi ve kadın erkek fırsat eşitliği adı altında birkaç program başlığına yer verilmiş olsa da sadece Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın bütçesinde iki program başlığı yer almıştır. Oysa ki, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulama sorumluluğu, Maliye Bakanlığı'na verilen ve tüm bakanlıkların bütçelerinde gözetilmesi gereken bir esas iken uygulanmadığı açıktır. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi gibi sınırlı sayıda yerel yönetimlerde başarılı uygulamaları varken merkezi yönetim bütçesinde gerektiği gibi esas alınmadığı açıktır.

Bu bağlamda, ülkemizde kadınların yaşadığı, istihdama katılma, siyasette yer alabilme, yoksulluk, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri gibi pek çok sorunun kökeninde yatan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi için, önemli bir araç olan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçenin uygulanma zorunluluğunun yasal açıdan düzenlenmesi, bir gerekliliktir.

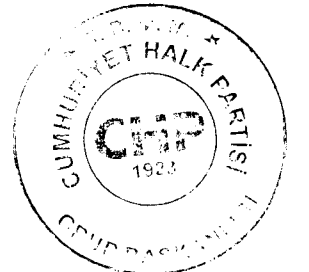

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Bütçe ilkeleri" başlıklı 13'üncü Maddesine eklenecek fıkra ile istihdama katılma, siyasette yer alabilme, yoksulluk, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri gibi kadınların yaşadığı pek çok sorunun kökeninde yatan mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi için önemli bir araç olan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçenin merkezi ve yerel yönetimler ile kamu idareleri bütçelerinde zorunlu olarak esas alınması, yasal açıdan güvence altına alınmış olacaktır. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin yerel ve merkezi yönetim bütçe yapım süreçlerinde esas alınması ile kadınların gereksinim ve önceliklerinin saptanarak göz önünde bulundurulması, sunulan bütçe olanakları ile verilen hizmetlerin kadınları nasıl etkilediğinin saptanması ve raporlanması aracılığı ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması hedeflenmektedir.

MADDE 2. Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 13'üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"p) Bütçelerin hazırlanması ve uygulanmasında kadınların gereksinim ve önceliklerinin saptanarak göz önünde bulundurulması, bütçe olanakları ile verilen hizmetlerin kadınları nasıl etkilediğinin saptanması ve raporlanması aracılığı ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasını amaçlayan toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme esasları gözetilir."

MADDE 2- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

